

Útkövetés és útkeresés

*A lelkészi életpálya az adott és hiányzó támpontok között**

■ KORÁNYI ANDRÁS

Evangelikus Hittudományi Egyetem
lelkész, rektor, egyetemi tanár
E-mail: andras.koranyi@lutheran.hu

DOI: 10.61894/LP.2026.101.4.1

- **A lelkészutánpótlás az evangélikus egyház közösségének közös ügye, amely az elhívást és a formálódást összekapcsolja az egyházi feladatokkal és célokkal. A lelkészi szolgálat komplexitása abban rejlik, hogy egyszerre mélyen személyes és széles körben közügy.**

A lelkészképzésbe való jelentkezés folyamatában meghatározóak lesznek a demográfiai tendenciák és a továbbtanulási trendek éppúgy, mint az, hogy a lelkészi pályára jelentkezők száma a nyugati kultúrkörben mélyülő krízisben van. Generációs jelenségeként a hívás kontextusai (család, gyülekezet, iskola) egymást segítő hatásaira kell helyezni a hangsúlyt, kiemelve a családi közösség és a szülői minta fontosságát. Ebből következik, hogy tartós és következetes lelki és közösségi építkezésre van szükség az egyházban, a lelkészi szolgálat ugyanis nem választható el az egyházi életfolyamatok változásaitól.

Az elhívás édestestvére a formálódás, amely a keresztyén tanítványság részeként a lelkészképzésben is összetett kérdés. Az egyéni adottságok és karizmák megítélése változóban van. A hivatásbeli ismeretek és képességek (kompetenciák) meghatározása és alkalmazása nem csupán elvárési rendszer, hanem biztonságot adó támpont is lehet a lelkész számára, és teret nyithat mások tanítvánnyi megformálásához. A társadalmi és egyházi terek átalakulása, valamint az évezredes bibliai és lelkiségi tudások újrafelfedezése is alapvető fontosságú az útkeresésben.

Kulcsszavak: lelkészi életpálya / elhívás / hivatásformálódás / generációs sajátosságok / egyházi közösségépítés

A lelkészutánpótlás az evangélikus egyház közösségének olyan közös ügye, amely az elhívás és formálódás legmélyebb és legszemélyesebb dimenzióját elválaszthatatlanul összeköttetésbe hozza az egyházban elvégzendő feladatokkal és életfunkciókkal, s ezáltal az egyház mint közösség önképével és megfogalmazott céljaival is. Természetesen nem választható el a hitmegélés tapasztalataitól,

---

* Jelen tanulmány tudatos értelemben reflexiója és továbbgondolása a lelkészutánpótlás témakörében megjelent korábbi, közös tanulmányunknak: *Elküldte őket maga előtt kettesével... Az Evangélikus Hittudományi Egyetem mentorlelkészi és hivatásgondozási szakirányú képzésének bemutatása* (JOHANN–KORÁNYI–PÁNGYÁNSZKY 2025).

miközben a szépítés nélküli valóságtapasztalás első számú frontvonala is a mindennapi egyházi tevékenységben, működésben. A lelkeszi szolgálatnak – s ezért a lelkeszi szolgálatot végzőknek közvetlenül is – az egyház minden lényeges lelki, közösségi és szervezeti életfunkciójával van kapcsolata és tennivalója. Ebből következik a lelkeszi szolgálat mint (el)hívás komplexitása, amely egyszerre a legmélyebben személyes és legszélesebben közügy, ugyanakkor – az elhívás kérdéskörét nyíltan asztalra tevő, 2020-ban megjelent kötet találó címét idézve – „égi hívás – földi pálya”.

Első közelítésben tegyük a fókusz az elhívás és a gyűjtőmező vizsgálatára! Az Evangélikus Hit-tudományi Egyetem életében ez a felvételi eljárás keretei között jelenik meg konkrétan, értve ez alatt a rekrutáció előkészítő fázisától a konkrét jelentkezéseken át az eredményes felvételi vizsgát követő beiratkozásig vezető teljes folyamatot. A közelmúltban erről szerzett tapasztalatokat elsősorban és hagyományosan a létszámadatok alapján mérlegeli nemcsak az egyetem, hanem az egyház is, mégis érdemes előbb az egész folyamatban megmutatózó egyéb, sokat üzenő változásokat is számba venni. Fontos generációs jelenség például, hogy az elhívás folyamatában a rendszerváltozás utáni kor-szakban megfigyelt állandó hangsúlyváltozásokat – hogy az a családi, gyülekezeti, hittanos vagy egyházi iskolai kontextusból táplálkozik-e meghatározóan – folyamatosan követnünk kell, és időről időre újra kell értékelnünk. A jelen tapasztalata az, hogy ezek a kontextusok nem értelmezhetők egészségesen, ha egymással szemben akarjuk értékelni őket, hanem éppen az egymást segítő hatásaikra kell sokkal több figyelmet fordítanunk. (És ebből következően ezt a kölcsönhatást egyházi eszközökkel is erősíteniünk, elősegíteniünk.) Ki kell emelnünk azt is, hogy a családi közösség jelentőségét nem szabad elhanyagolni, ahogyan általánosságban is meghatározó erejű a szülői mintakövetés – akár pozitív, akár negatív hatásában – a fiatalok gyülekezeti és istentiszteleti közösségekbe való beágyazódásában is. Ugyancsak nagyobb generációs változásra utal, hogy a felvételi jelentkezésekben a hagyományos „első körös” elhatározások mellett növekszik a pótfelvételi körben érkezők aránya. Ennek a háttérben többnyire szintén nem hirtelen elhatározások állnak, sokkal inkább a fiatalok – akár az életük irányát alapjaiban befolyásoló nagyságrendű kérdésekben is – egyre spontánabb döntéshozatali szokásai. Utal ez távlatosan még arra is, hogy a nagyobb horderejű döntéseket inkább egy-egy életszakaszra értelmezve hozzák meg, és ez előrevetítve is igaz lesz: a hivatás és feladatvégzés felől hozott ismétlődő döntés az egymást váltó életszakaszokban sokkal nagyobb hangsúlyt kap, s talán az egész életüket is végigkíséri majd, az „egyszer s mindenkorra” vonatkozó elhatározás és elköteleződés megszokott elvárásaival ellentétben.

A létszámok tükrében az elmúlt évek – a megelőző, évtizedes tendenciákat követve – szűkülő képet mutattak a hagyományos lelkészképzésben, néhányfős nappali tagozatos évfolyamok indulásához is hozzá kellett szoknunk. (A másoddiplomás, „kései elhívású” képzés tanulságai éppen sajátos jellegük miatt külön elemzést kívánnak.) Időről időre korábban is mutatkozott hullámlás a létszámhelyzetben, de mindezt most már egészen kiterjedt körben vizsgáljuk és elemezzük egyházi testületekben, célzott kutatásokban és a felsőoktatási területet meghatározó hatásokat – akár ökumenikusan is – figyelemmel kísérő egyeztetéseken. Azt már konkrétan tudomásul kellett vennünk, hogy a rendszerváltozás utáni évekre jellemző, évfolyamonkénti akár húsz-huszonöt fős létszámok nem fognak egyhamar visszatérni...

Az egyházi oktatás keretei és minősége iránti bizalom még mindig stabil utánpótlást jelenthet az evangélikus középiskoláink többsége számára, de a közép- és felsőoktatás összképét meghatározó realitásokat nem hagyhatjuk figyelmen kívül. Mindenekelőtt a drasztikus demográfiai visszaesést, népességfogyást – talán egyetlen adaton keresztül is világosan rajzolódik ki a kép a közeli jövőben

várható súlyos változásokról: 2000 és 2025 között a mindenkori tizennyolc éves korosztály lélekszáma több mint 25%-kal csökkent. Ez a szám jelenleg százezer körül mozog, a 2040-es évekre pedig minden nagyobb történelmi vagy természeti kataklizma nélkül is a tizennyolc évesek jelenlegi lélekszámához képest egyharmados csökkenéssel kell számolnunk a mai csecsemők számának az ismeretében, azaz a zsugorodó tendencia a születések tévyszámainak ismeretében láthatóan felgyorsult. A felsőoktatás felé vezető hagyományos nyomvonalakat tovább szűkíti – az egyébként a józan ész szavát követő – szakképzési alternatíva kiépítése, és tovább árnyalja a képet a külföldi egyetemeken való továbbtanulás lehetősége. Egy ilyen drasztikus erejű demográfiai beszakadás tehát egészen biztosan korlátként jelentkezik a lelkészutánpótlás gyűjtőmezején is, amit természetesen bizonyos mértékben azért kompenzálhat az evangélikus elkötelezettség, amely a gyülekezeteink és intézményeink iránt is megnyilvánul a jelentkezési szándék kialakulása során, de a demográfiai és társadalmi átalakulásokkal húsba vágóan kell számolnunk.

Tapasztaljuk, hogy a teológusképzésre, a lelkési pályára jelentkezők száma a hagyományosan „nyugati” – vagy a kolonializmus összefüggésében s így a világméretű ökumenikus mozgalom szóhasználatában is gyakran inkább „északi” – kultúrkörben egyre mélyülő krízisben van. Évszázados múltú egyetemi fakultások, teológiai főiskolák és képzési intézmények sorát zárják be egyre gyorsuló ütemben, miközben a humán vagy „embertudományok” és a spiritualitás gyűjtőneve alatti képzések iránti érdeklődés nem csökken, az ezeken képzett szakemberek iránti igény inkább növekedőben van. (Úgy vélem, a képzési intézmények krízisét nem szabad a templom- és akár gyülekezet-bezárások jelenségétől függetlenül értelmeznünk...) Mindez ugyanazt jelzi a számunkra, mint ami a nagyvilágban immár látható formában megy végbe: nemcsak új világrend van kialakulóban, hanem új világkép is megdőbentő gyorsasággal megváltozni készülő körülményekkel, hangsúlyokkal, prioritásokkal. Nem utolsósorban sokszínű globális formavilágban, melyben az ökumené legmélyebb jelentéstartalmát: a kinyilatkoztatáson alapuló közös hit, szolgálat és imádás alapjait akarjuk (újra) felfedezni és erősíteni.

Mindez egyszerre hatalmas terhelés és hatalmas lehetőség: látjuk, hogy az elhívás nem bízható mindenestül a pillanatnyi kampányok lökéshullámaira, a különböző generációk látóterébe célzottan küldött impulzusokra, hanem talán ennél is sokkal fontosabb a tartós és következetes lelki és közösségi építkezés az egyházi közösségekben. Az egyház életfolyamatainak legközvetlenebbül kitett lelkési szolgálatvégzők elhívása és munkavégzése ugyanis semmiképpen sem választható le a magukat az egyházi életfolyamatokat érintő változásokról! Egyházi közösségnek pedig a lutheri reformáció szellemében egyszerre kell tekintenünk a családban, az iskolában és a gyülekezetben zajló hitéletet is – sőt a 16. századi megújulás reformterein is túl be kell lépünk a hitélettel a 21. században megnyíló, új közösségi terekbe és formákba is. A világrend és a világértelmezés eddigi kereteket messze meghaladó, hihetetlenül gyors változását a legutóbbi időkből nem tekinthetjük pusztán fenyegetésnek, amelyre csak elzárkózó és agresszív választ lehet adni. Érdemes keresnünk a tartalmat őrző és közlő megszokott formák változásának a lehetőségeit, ami elérheti a gyülekezeti és egyházi közösség megélését és megbecsülését éppúgy, mint a lelképásztori szolgálat felvállalásának, elfogadásának és megbecsülésének a remélt reneszánszát is.

Az elhívásnak közvetlen édestestvére a formálódás – a keresztyén tanítványság általános valóságához hasonlóan – a lelkészutánpótlásban is. A tanítványság az egyházi szolgálatot élethivatásként és egyben főfoglalkozásként végzők körében ugyancsak összetett kérdéskör. Az egyéni adottságok és karizmák helye és megítélése az Isten munkájában és az egyház közösségében hatalmas változásokon

ment keresztül az elmúlt évszázad, s különösen az utóbbi évtizedek során a világegyházban éppúgy, mint az alapjaiig transzformációban levő, szűkebben vett európai civilizációs és egyházi közösségi kontextusunkban is. Ebben a változó – és olykor egyenesen hiányzó! – viszonyítási rendszerben különösen érzékeny az egyéni alkalmasság megítélése, kritériumainak a világos meghatározása, akár csak az egyháztól mint szolgálat- és munkaadótól teljes joggal elvárható, releváns – de legalább biblikusan teológiailag reflektált, súlypontos – kritériumrendszere az általa lelkészi szolgálatba meghívottakkal, állítottakkal kapcsolatban.

A tanítványság és az egyházi hivatás – a hagyományos *vocatio interna* és *externa* értelmében is – feltételezi a formálódást. Ezt a fentiekben ismertetett szempontok szerint egyrészt olyan folyamatként kell követnünk, amely a család–gyülekezet–iskola körében alakul ki, hivatásgondozásként pedig az egész életpályát végigköveti. Másrészt viszont eligazodik a releváns módon megfogalmazott hivatásbeli ismeretek és képességek (kompetenciák) között is, melyek nemcsak követelményrendszert, hanem öngondozási és önfejlesztési támpontokat is adnak. A megfogalmazott ismeretek és képességek szerepét, komplex rendszerét durván torzítja, ha azokat elsősorban elvárásai és számonkérési keretként fogjuk fel és alkalmazzuk, hiszen azok teljességét egyetlen ember sem képes megfelelően megvalósítani. A – bizonyos értelemben teljességre törekedve és ezért ideáltípusosan – megfogalmazott keretrendszerek sokkal inkább jelenthetnek olyan konszenzust, amelyben a hivatásformálódásban teljes személyiségével és egzisztenciájával érintett lelkész biztonszágot adó támpontokat kap, és – ha ennek a keretrendszernek a kialakításában és folyamatos gondozásában az egyház mint közösség is részt vesz – a mások tanítványi megformálásához is értelmes mozgásteret nyerhet.

A lelkészi szolgálatban állókhoz kapcsolódó kompetenciák megfogalmazása, kiérlelése évtizedek óta tartó szakmai kutatás témája. Szabó Lajos gyakorlati teológus ennek áttekintő összefoglalását ismerteti *Tanítvánnyá létel – A tanítványság kérdése az egyházi szolgálatot vállalók szemszögéből* című tanulmányában (SZABÓ 2019). Az ott felsorolt tizenkét szempont¹ – egy svájci kutatási projekt eredményeképpen – sokrétűen és relevánsan írja le ezeket a kompetenciákat, melyek manapság elfogadott sztenderdként is szem előtt tarthatók a témakörben. Ez a megközelítés segíthet abban, hogy tartalmi és tapasztalati szempontokat érvényesítve segítsen a hivatásbeli képességeket mobilizálni, s egyben az elvárásrendszereket értelmezni és revideálni is – miközben természetesen önmagában nem helyettesítheti azokat.

A belső és külső elhívás kialakulásában, konkretizálásában, gondozásában és folyamatos megújulásában, frissülésében a megfogalmazott kompetenciák komoly segítséget adhatnak. A lelkészképzésben és az egész életen át tartó lelkészi hivatásgondozásban a formálódás területén – az elhíváshoz, elhivatáshoz hasonlóan – szintén új kihívásokkal szembesülünk mind civilizációs és társadalmi kontextusban, mind az egyház közösségében. A lelkészi Krisztus-tanítványság például csak olyan egyházi és társadalmi környezetben lehet motivált és megbecsülést szerző, ahol a tanítványi formálódás minden egyéb körben is megbecsültségnek örvend, és motiváló erejével elismert. Ez rávilágít arra az alapvető nehézségre is, hogy a lelkészi életpálya támpontjai nemcsak merev adottságaikkal, hanem még hiányukkal is hatalmas kihívást állítanak elénk. Ha

¹ 1. Evangéliumból élni; 2. hivatástudat; 3. önmenedzselés; 4. reflektív képesség; 5. kreativitás; 6. kötődés és empátia különböző típusú emberek iránt; 7. teammunka és konfliktuskezelési készség; 8. cél- és eredményorientáltság; 9. tervezési és szervezési képesség; 10. vezetői képesség és felelősség; 11. vonzó fellépés és reprezentáció a nyilvánosság előtt; 12. kommunikáció a liturgiában, tanításban, lelkigondozásban és gyülekezetépítésben.

arra az alapvető nehézségre utalunk, hogy akár csak az elvárt hivatásbeli, ismeretbeli vagy képességbeli kritériumok releváns – a valóságot szigorúan szem előtt tartó – megfogalmazása és összehangolása mit követel meg a szolgálat megvalósulási keretét adó evangélikus egyházi közösségektől és intézményektől, a szolgálatba állító egyháztól és a szolgálatra felkészítő hittudományi egyetemről, óriási előttünk tornyosuló, eddig csak kis részben elvégzett feladattal szembesülünk. Ám nem csupán a kritériumok és kompetenciák releváns – azaz valósággal egybevágó, azaz értelmesen és felelősen megfeleltethető – megfogalmazása jelent hatalmas kihívást. Korunk identitáskutatás és -formálás tekintetében forrásban levő közegében ugyanis nem elegendő, ha mindezek relevanciája felől konszenzus alakul ki, hanem egyúttal minden említett szereplőnek – s különösen is maguknak a szolgálatra készülőknek vagy abban állóknak – a relevanciameggyőződésével és tapasztalásával is egybe kell nyílniuk. Ezt pedig különösen is érzékennyé teszi a tapasztalat, hogy azok a társadalmi és egyházi terek is erősen átalakulóban vannak, amelyekben az egyház s ennek frontvonalában az egyház hivatalos szolgálatában részt vállalók hagyományos szolgálata is megvalósul.

Ennek a komplex mérlegelésnek a során ráadásul nemcsak ezeket a tartalmi és élet-, valamint hivatásigazgatási szempontokat kell szem előtt tartanunk. Meg és el kell ismernünk újra olyan alapvető, évezredek bibliai és lelkiismereti tudásokat is, melyek nemcsak részletekben, hanem akár alapszemléletben is kérdőre tudják vonni korunk folyamatait és elvárásait. Gondoljunk csak a problémamegoldásban szinte kizárólag aktivitásban megoldást kereső és látó szemléletre, melyhez képest a lelkiesség kontemplatív, meditatív, imádságos – s hogy még fokozzuk: elszenvető és együtt szenvedő – megoldásai még az egyházi közösségekben is alig ismertek és gyakoroltak. Mindez lassanként átfordít bennünket az útkeresés munkájának folytatásában az útkövetés bölcsessége felé...

Seeking the Path and Finding One's Way

The Pastoral Career: Navigating Between Existing and Missing Landmarks

► **The training of new pastors is a shared concern of the Lutheran church community, linking vocation and formation with the church's tasks and goals. The complexity of pastoral ministry lies in the fact that it is both deeply personal and a matter of broad public interest.**

Demographic trends and trends in further education will be decisive in the process of applying for pastoral training, as will the fact that the number of those who chose a pastoral career is in decline throughout Western culture. As a generational phenomenon, emphasis must be placed on the mutually supportive effects of the contexts of the calling for ministry (family, congregation, school), highlighting the importance of the family community and parental role models. Sustained and consistent spiritual and communal building is needed within the church, as the pastoral ministry cannot be separated from changes in the life of the church.

Formation is the twin of vocation; as part of Christian discipleship, it is a complex issue in pastoral training as well. The assessment of individual gifts and charismas is in flux. The definition and application of professional knowledge and skills (competencies) is more than a system of expectations: it can also serve as a reassuring anchor for the pastor and open up

space for the formation of others as disciples. The transformation of social and church spaces, as well as the rediscovery of millennia-old biblical and spiritual knowledge is also of fundamental importance in this search for a path forward.

Keywords: pastoral career / calling / vocational development / generational characteristics / church community building

Felhasznált irodalom

JOHANN Gyula – KORÁNYI András – PÁNGYÁNSZKY Ágnes 2025. Elküldte őket maga előtt kettesével... Az Evangélikus Hittudományi Egyetem mentorlelkészi és hivatásgondozási szakirányú képzésének bemutatása. *Lelkipásztor*, 100. évf. 8–9. sz. 429–437. o. <https://doi.org/10.61894/LP.2025.100.8-9.2>

SZABÓ Lajos 2019. Tanítvánnyá lételek – A tanítványság kérdése az egyházi szolgálatot vállalók szemszögéből. In: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk.): *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Kálvin Kiadó, Budapest. 365–392. o.